

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

А.БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік университеті

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ МӘДЕНИЕТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ "ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННИҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ
МЕМОРИАЛДЫҚ МҰРАЖАЙЫ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "КОСТАНАЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МЕМОРИАЛЬНЫЙ
МУЗЕЙ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА" УПРАВЛЕНИЯ КУЛЬТУРЫ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ИННОВАЦИЯ, БІЛІМ, ТӘЖІРИБЕ-БІЛІМ
БЕРУ ЖОЛЫНЫҢ ВЕКТОРЛАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

І КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ
«ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ,
ОПЫТ – ВЕКТОРЫ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРЕКОВ»

І КНИГА

Қостанай, 2023

УДК 37.02
ББК 74.00
И 63

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Куанышбаев Сеитбек Бекенович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, география ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының мүшесі;

Жарлыгасов Женис Бахытбекович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор;

Скударева Галина Николаевна, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Мәскеу облысындағы МОУ «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректорының м.а.; Ресей Федерациясының жалпы білім беру ісінің құрметті қызметкері, Ресей;

Бережнова Елена Викторовна, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мәскеу халықаралық мемлекеттік қатынастар институты, Ресей;

Ибраева Айман Елемановна, «Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы» ММ жетекшісі;

Онищенко Елена Анатольевна, «Педагогикалық шеберлік орталығы» жекеменшік мекемесінің Қостанай қаласындағы филиалының директоры;

Демисенова Шнар Сапаровна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі;

Утегенова Бибикуль Мазановна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының профессоры;

Смаглий Татьяна Ивановна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика және психология кафедрасының қауым.профессоры;

Жетписбаева Айсылу Айратовна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары»: 2023 жылдың 17 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. I Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023. – 1081 б. = «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков»: Материалы международной научно-практической конференции, 17 февраля 2023 года. I Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023. – 1081 с.

ISBN 978-601-356-244-5

Жинаққа «Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланатын мәселелердің алуан түрлілігі мен кеңдігі мақала авторларына заманауи білім беруді жаңғырту мен дамытудың, осы үдерісте қазақ ағартушыларының педагогикалық мұрасын пайдаланудың жолдарын, мұғалімдерді даярлаудың тиімді технологиялары мен форматтарын әзірлеу мен енгізу мәселелерін, ақпараттық қоғамдағы білім беру кеңістігінің ерекшеліктерін айқындауға, сондай-ақ педагогтердің инновациялық қызметінің тәжірибесін жинақтауға, педагогикалық үдеріс субъектілерін психологиялық-педагогикалық қолдауға мүмкіндік берді.

Бұл жинақтың материалдары ғалымдарға, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагог-психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей определить векторы модернизации и развития современного образования, использования в данном процессе педагогического наследия казахских просветителей, вопросов разработки и внедрения эффективных технологий и форматов подготовки учителей, специфики образовательного пространства в информационном обществе, а также обобщения опыта инновационной деятельности педагогов, психолого-педагогической поддержки субъектов педагогического процесса.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-244-5

9 786013 562445

УДК 37.02
ББК 74.00

© А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023
© Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023

мен тапсырмаларды әзірлеуі және қолдануы), проблемалық (сыни ойлауды дамыту мақсатында белгілі бір жағдаяттарды немесе медиа мәтінді проблемалық талдау); ішінара ізденіс немесе эвристикалық, зерттеушілік (ізденіс пен шығармашылық оқу әрекетін ұйымдастыру). Медиа білім берудің негізгі әдістерінің ішінде С.Н. Пензин репродуктивті, эвристикалық және зерттеушілік оқыту әдістерін атайды.

Жалпы бұл түсініктерге негізделі қарасақ:

- эстетикалық және әлеуметтік–мәдени үлгілердің синтезіне негізделген медиа білім беру үлгілері;
- эстетикалық, оқу–ақпараттық және тәрбиелік–этикалық үлгілердің синтезіне негізделген медиа білім беру үлгілері.
- әлеуметтік–мәдени, білім беру–ақпараттық және практикалық–пайдалы модельдердің синтезіне негізделген БАҚ білім беру модельдері.

Қазіргі заманғы медиабілім беру үлгілері оның алдында тұрған мақсаттар мен міндеттерге байланысты медиабілім беру әлеуетін барынша пайдалануды басшылыққа алады; олар өзгермелілігімен, оқу процесіне тұтас немесе бөлшектенген енгізу мүмкіндігімен сипатталады.

Заманауи үлгілерді жүзеге асыруда ұсынылатын технология, әдетте, шығармашылық және ойын тапсырмаларының циклдарына (блоклар, модульдер) негізделеді, оларды тәрбиелік және сабақ–тан тыс жұмыстарда да мұғалімдер пайдалана алады. Қарастырылып отырған үлгілердің маңызды ерекшелігі – іске асырудың кең ауқымы: мектептер, университеттер, қосымша білім беру және бос уақытты ұйымдастыру мекемелері; медиа білім беру сабақтары, жеке сабақтар, факультативтер, әртүрлі оқу пәндеріне біріктірілген арнайы курстар, үйірме жұмыстарында қолданылатын және т.б.

Жоғарыда талданған үлгілерге сүйене отырып, ЖОО студенттерінің медиақұзыреттілігін дамытудың шамамен моделін құруға болады. Сонымен қатар тәрбиенің жалпы дидактикалық принциптеріне ғана емес (тұлғаны сабақ процесінде тәрбиелеу және жан–жақты дамыту, ғылыми сипаты, қолжетімділігі, жүйелілігі, теорияның практикамен байланысы, көрнекілігі, оқудан өз бетінше жұмыс істеуге көшуі білім беру, оқудың өмірмен байланысы, оқу нәтижелерінің күші, жағымды эмоцио–налдық фон , оқушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу және т.б.), сонымен қатар материалға қатысты нақты ақпарат құралдары. Осы қағидалардың ішінде медиамәдениет әлеуетін барынша арттыруға бағытталған сабақтарды өткізу әдістемесінде тұлғаның, шығармашылық қабілеттердің, жеке ойлаудың дамуындағы эмоционалды және интеллектуалдық бірліктің сақталуын атап өтуге болады. Аудиторияны перцептивті және интерпретациялық қызметке тартуға және медиамәтіннің кеңістіктік–уақыттық, аудиовизуалды құрылымын талдауға мүмкіндік беретін медиамәдениеттің гедонистік, компенсаторлық, емдік, когнитивті, эвристикалық, шығармашылық және ойындық мүмкіндіктерін пайдалануды ескере отырып, сонымен қатар, қазіргі заманғы медиа жағдаймен байланыстырады.

Әдебиеттер тізімі:

1. А.В.Федоров, И.В.Челышева, Е.В.Мурюкина Медиаобразовательный компонент в реализации магистерских программ. Таганрог Издательство Таганрогского института имени А.П.Чехова 2015.
2. А.В.Шарикова см. в статье: А.В.Федоров, А.В.Шариков – пионер российского медиаобразования // Искусство и образование. 2005. № 6. С. 67–79.
3. С.Н.Пензина см. в статье: Федоров А.В. Медиаобразование по С.Н.Пензину // Искусство и образование. 2004. № 3. С. 64–74.

УДК 378.048.2

ЕРЕСЕКТЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ МЕДИАРЕСУРСТАРДЫҢ РӨЛІ

Абдрахманова Дина Серікқызы
педагогика және психология білім беру бағдарламасының
2–курс магистранты
А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ
Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институты
Қостанай қаласы, Қазақстан
E–mail: di.irzhanova@gmail.com

Аңдатпа

Бұл мақалада ересектік ұғымы адамның оқу мүмкіндігін анықтайтын категория ретінде, сондай–ақ оның білім беруде қолданылатын медиа ресурстардың танымдық қабілеттеріне әсері қарастырылады. Мақаланың мақсаты–қол жетімді, түсінікті және ересектердің танымдық саласына оң әсер ететін медиа ресурстарды (платформалар, сайттар мен қосымшалар) талдау және таңдау.

Түйінді сөздер: ересек адам, білім алушы, медиаресурс, платформа, өмір бойы білім алу тұжырым-дамасы, Coursera, Stepik, Arzamas academy, Лекторiuм.

Аннотация

В данной статье рассматривается понятие взрослости как категории определяющей возможность человека к обучению, а также влияние на его когнитивные способности медиаресурсов используемых в образовании. Цель статьи – анализ и подбор медиаресурсов (платформ, сайтов и приложений), которые будут доступны, понятны, и оказывающих положительное влияние на когнитивную сферу взрослых.

Ключевые слова: *взрослый человек, обучающийся, медиаресурс, платформа, концепция обучения длиною в жизнь, Coursera, Stepik, Arzamas academy, Лекторiuм.*

Abstract

This article examines the concept of adulthood as a category that determines a person's ability to learn, as well as the impact on his cognitive abilities of media resources used in education. The purpose of the article is to analyze and select media resources (platforms, websites and applications) that will be accessible, understandable, and have a positive impact on the cognitive sphere of adults.

Key words: *adult, learner, media resource, platform, lifelong learning concept, Coursera, Stepik, Arzamas academy, Лекторiuм*

Қоршаған әлемнің серпінді өзгерістері, жоғары кәсіби бәсекелестік, құзыретті мамандардың шұғыл қажеттілігі жағдайында өмір бойы үздіксіз білім беру тұжырымдамасының маңыздылығы жаңа деңгейде ашылады. Осы тұжырымдаманы іске асыруда екі фактор – сабақтастық пен ақпараттылық ерекше өзектілікке ие. Сабақтастық, бұл жағдайда білім берудің мақсаттары мен мазмұны арасындағы оның әр түрлі сатыларындағы үздіксіз байланысы; тұлғаның білім беру мен өзін-өзі тәрбиелеудің әр түрлі кезеңдеріндегі негізгі өмірлік құндылықтар мен мақсаттарды дәйекті түрде жүзеге асыруы; құндылық бірлігін, мақсаттардың жүйелілігін, мазмұнын және үздіксіз білім беру тәсілдерін қамтамасыз ету құралы ретінде түсініледі. Ал ақпараттылық өз кезегінде жаңа масштабқа ие болады және тек ақпараттың қол жетімділігі мен сенімділігімен шектелмейді. Оны игерудің әдістері, тәсілдері, жолдары, технологиялары мен құралдары ерекше рөл атқарады.

Осы заманда, ақпараттық технологиялардың барлық түрлері біздің өмірімізге тығыз енген кезде, олар қолданылмайтын саланы елестету қиын. Өрине білім беру жүйесі де ерекшелік болған жоқ: балабақшадан бастап ақпараттық технологиялар (компьютерлер мен интерактивті тақталардан бастап, олардағы барлық білім беру платформаларына дейін) оқытудың барлық кезеңдерінде қолданылып, біртұтас медиа білім беру жүйесін қалыптастырады. Медиаресурстардың көмегімен жүзеге асырылатын медиа білім берудің өзектілігі Федоровтың еңбектерінде сипатталады: «Медиа білім беру дүниетанымдық ұстанымдар негізінде заманауи әдістер мен технологияларды (коммуникативтік құзыреттілікті, аудиовизуалды және ақпараттық сауаттылықты қалыптастыру) қолдануға мүмкіндік беретін педагогикалық жүйе ретінде (сыни ойлауды дамыту, әртүрлі байланыс арналары арқылы берілетін ақпараттық ағындар негізінде өз тұжырымдамаларын әзірлеу) әрекет етеді» [1, б. 234]. Оқу үдерісінде медиаресурстарды пайдалану оқыту сапасын арттыруға, білім алушылардың оқу ынтасының деңгейін көтеруге, есте сақтау, ойлау, зейін және т.б. когнитивтік қабілеттерін дамытуға, іс жүзінде алған білімдерін қолданумен сипатталатын іскерліктерді, дағдыларды және болашақта қолданылатын құзыреттіліктерді қалыптастыруға көмектеседі.

Соңғы 10 жылдың ішінде медиаресурстарды білім берудің бастауыш, орта, жоғары сатыларында қолдану мәселесі кеңінен зерттелуде. Бірақ ересектерді медиаресурстар арқылы оқытуға қатысты жоғары оқу орнынан кейінгі немесе қосымша деп аталатын оқыту, сонымен қатар өз бетімен білім алумен сипатталатын өзін-өзі оқыту бойынша зерттеулер жеткіліксіз.

Жалпылама алғанда ересектерге білім беруді андрагогика ғылымы зерттейді: Андрагогика – білім беру теориясының ересек субъектінің білім мен дағдыларды игеруінің нақты заңдылықтарын, сондай-ақ кәсіби мұғалім тарапынан осы қызметті басқарудың ерекшеліктерін ашатын бөлімі. «Андрагогика» ұғымын ғылыми қолданысқа 1833 жылы неміс педагогика тарихшысы Александр Капп енгізген [2, б. 240]. Сонымен қатар, өзін-өзі оқыту, дамыту, бар дағдылар мен іскерліктерді шыңдау аспектісінде оны акмеология – даму психологиясының философиялық бөлімі, тұлғалық дамудың жоғары сатысына (акме) жету мүмкіндігін қамтамасыз ететін заңдылықтар мен механизмдерді зерттейтін ғылым саласы қарастырады [3, б. 313]. Осы екі ғылымның басты мәселелерінің бірі – ересек адамның және білім алушының қатарына кімдер жататынының анықтау болса, екіншісі – ересек адамды оқытудағы қандай педагогикалық технологиялар, әдістемелер, құралдар ең жақсы нәтижелер көрсетеді.

Оқытуды барабар ұйымдастыру үшін ересек адамның маңызды сипаттамаларын анықтаудың маңыздылығын біздің елімізде де, шетелде де көпестген андрагогтар мойындайды (С.И.Змеев, И.А.Колесникова, А.Роджерс, М.Ноулз, П.Джарвис, М.Тит және т.б.). «Оқу процесін оңтайландыру үшін ересек білім алушының кім екенін білу, ересектердің білім алушы ретіндегі табиғаты және ересектердің білім алуын басқа оқыту түрлерінен ерекшелендіретін оқу процесінің тән белгілерін анықтау. өте маңызды», – дейді американдық ғалымдар Ш.Марриам мен Р.Каффарелла [4, б. 97].

Ересектерге білім беру және үздіксіз білім беру жөніндегі халықаралық сөздікте П.Джарвис қазіргі Батыс андрагогикасында қабылданған осы тұжырымдаманың төрт мағынасын көрсетеді: «Биологиялық жетілуге жеткен адам», «Заңды хронологиялық жасқа жеткен, қоғам заңды түрде ересек адам ретінде қарастырған», «Адам өзін ересек сезінетін жас; ересектердің мінез-құлқы», «Ересек болу – бұл сіздің әлеуметтік тобыңызда ересек адам ретінде қабылдану» [5, б. 102].

Ең қарапайым және кең таралған әдіс – белгілі бір жасқа жеткеннен кейін адамды ересек адам санатына жатқызу. Алайда, көптеген шетелдік зерттеушілер бұл критерий барлық қарапайымдылығымен өте салыстырмалы екенін айтады. М.Таит дәлел ретінде Ұлыбританиямен мысал келтіреді, мұнда қазіргі уақытта адамдар дауыс беру құқығын алған кезде 18 жастан бастап ересек адам санатына жатқызылады, дегенмен жақында дауыс берудің жас шегі 21 жыл болды және ересек адамның көптеген басқа рөлдерін – ата-аналарды, жұмысшыларды, салық төлеушілерді және басқаларды орындау адамдар 18 жастан ерте басталуы мүмкін. Белгіленген критерийді тиісті сенімділіктен айыратын басқа да жағдайлар бар: Еуропа елдерінде ересек адамның жасы заңмен белгіленеді, ал дамушы елдерде бұл жергілікті дәстүрлер мәселесі [6, б. 58]. Сондықтан ағылшын андрагогы жастың өзі жеткілікті көрсеткіш емес, бірақ ол адамдарға қандай рөлдер мен жауапкершіліктер әкелетіні маңызды деген қисынды қорытындыға келеді.

Жас критерийінің жеткіліксіздігін түсіне отырып, бірқатар зерттеушілер – М.Ноулз, М.Таит, А.Роджерс, П.Джарвис, Х.Уилтшир, Р.Патерсон және басқа авторлар – ересек болу идеясын белгілі бір жасқа емес, белгілі бір жасқа жеткенде адаммен не болатынына, оған қандай тұлғалық қасиеттер тән болатынына байланыстырады.

Сонымен, Х.Уилтшир бұл ұғымды 20 жастан асқан жасқа жатқызумен қатар, ересек адам жетілген және тәжірибелі болуы керек деп санайды [7, б. 97]. Р.Паттерсон ересек адамның мәртебесін қарастыра отырып, оған белгілі бір жаста алатын жауапкершілік қасиеттерін жатқызады. Бұл ғалымның пікірінше, адамдар өз жасына байланысты ересек болуға мәжбүр, және бәрі де міндетті түрде жетілген адамдар болмаса да, олардан ересек адамның мінез-құлқы күтіледі [8, б. 175]. М.Ноулз бұл мәселені талқылауға жаңа критерий – адамның өзін-өзі бағалауын енгізеді. Ол біздің ересектерге деген көзқарасымыздың негізі, бір жағынан, олардың «ересек» мінез – құлқы, екінші жағынан, өздерін ересек адам ретінде қабылдауы деп санайды [9, б. 112]. Оның пікірінше, ересек кезең жеке адам өзін-өзі басқаратын, автономды қабылдаған сәттен басталады. М.Ноулз тұлғаның табиғи жетілу процесі қоғамның әлеуметтік мәдениетімен шектелген тәуелсіздікке, автономияға органикалық түрде әкелетінін атап көрсетеді.

Жоғарыда көрсетілген батыс авторларының ересектік анықтау факторларының нәтижесінде ересек адамға тән критерийлерді бөліп шығаруға болады:

- физикалық және рухани жетілуге қол жеткізді;
- дәстүрлі түрде қоғам ересек адамдардың рөлдеріне жатқызатын әлеуметтік рөлдерді орындайды;
- өз өмірі мен шешім таңдауы үшін жауапкершілікті мойындайтындар.

Екінші мәселені қарастырған кезде ересектердің білім алуында олардың когнитивті сферасына әсер ететін құралдарға, ресурстарға, әдістерге ерекше мән беріледі. Осында біз медиаресурстардың, нақтылап айтсақ, онлайн түрде білім алуға мүмкіндік беретін платформалар мен қосымшалардың әсеріне тоқталамыз.

Олардың оқытудағы орнын негіздеу үшін медиа білім беруге оралғанымыз жөн. Медиа білім берудің қазіргі келесі ғалымдар сипаттайды: О.В.Запевалина: «Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, бүгінде білім берудің классикалық моделі ескіре бастайды. Заманауи технологиялардың қарқынды дамуы жас ұрпаққа заманауи бұқаралық коммуникация құралдары арқылы байланыс орнатуға және білім алуға мүмкіндік береді. Негізгі білім беру ресурсы адам үшін қажетті білім көлемі емес, өз білімін өз бетінше толықтыра білу, оны беруге дайын болу, білімнің жаңа түріне айналдыру, келіп түсетін ақпараттың жылдам ағымында бағдарлай білу» [10, б. 295]; Г.М.Киселев: «Медиа білім беру проблемалық, эвристикалық, ойын және білім алушының даралығын, оның ойлауының дербестігін дамытатын, шығармашылық қызметке тікелей тарту арқылы оның қабілеттерін ынталандыратын оқытудың басқа да нәтижелі түрлеріне негізделген сабақтарды өткізу әдістемесін қарастырады» [11 б. 49]. Осылайша, «пассивті» білімді игеруге қарсы білім алушылардың белсенділігіне негізделген деп саналатын оқытудың жаңа түрлеріне баса назар аударылады.

Ересектерге білім беру үдерісінде қолайлы онлайн форматтағы медиаресурстарды саралаған кезде келесі критерийлерге көңіл аударылады:

- Ересек адамның күнделікті өмірінде бос уақыт болған кезде де, мақсатты білім алуға бөлінген уақытта да ақпараттарға *еркін қол жеткізу*, медиаресурстардың тегінділі.
- Мұндағы екінші маңызды критерийі – берілген *ақпараттардың сенімділігі және тексерілгендігі*.
- Үшіншісі – ересек адамның когнитивті сферасының ойлау, зейін, есте сақтау сияқты құрамдас бөліктеріне әсері; адам қабылдауының бүкіл түрлеріне әсер ететін *ақпараттарды беру формаларының* болуы.

– Жоғарыда көрсетілген критерийлерге келесі медиаресурстар – платформалар мен қосымшалар сәйкес келеді:

– Coursera

Coursera – Стэнфорд университетінің информатика профессорлары Эндрю Ын мен Дафна Коллер негізін қалаған жаппай онлайн білім беру жобасы. Оның аясында онлайн–курстар жиынтығы түрінде білім беру материалдарын интернетте жариялау жобасы бар.

Жоба жүйеде әртүрлі білім салалары бойынша курстар жариялайтын және жүргізетін университеттермен ынтымақтасады. Тыңдаушылар курстардан өтеді, курстастарымен байланысады, тесттер мен емтихандарды тікелей Coursera сайтында тапсырады, сонымен қатар iPhone және Android үшін ресми мобильді қосымша таратылады. 2017 жылдың ақпан айында Coursera–да 149 білім беру мекемесінен 87 миллион қолданушы және 4300–ден астам курстар мен 430 мамандандыру тіркелген.

Жобада физика, инженерлік пәндер, гуманитарлық ғылымдар және өнер, медицина, биология, математика, информатика, экономика және бизнес курстары ұсынылған. Курстардың ұзақтығы шамамен алты–он апта, аптасына 1–2 сағаттық бейне дәрістермен, курстарда тапсырмалар, апта сайынғы жаттығулар, кейде қорытынды жоба немесе емтихан бар.

Academic Earth сияқты жобалардан айырмашылығы, жоба жеке дәрістерді емес, субтитрлері бар бейне дәрістерді, мәтіндік жазбаларды, үй тапсырмаларын, тесттерді және қорытынды емтихандарды қамтитын толық курстарды ұсынады. Курстарға кіру уақыты шектеулі; әрбір үй тапсырмасы немесе тест белгілі бір уақыт аралығында ғана орындалуы керек. Курс аяқталғаннан кейін аралық тапсырмалар мен қорытынды емтиханды сәтті тапсырған жағдайда тыңдаушыға бітіргені туралы сертификат беріледі.

2014 жылғы жағдай бойынша курстардың негізгі бөлігі ағылшын тілінде, қытай, испан, француз, орыс, португал тілдерінде курстар бар (оннан астам), бірнеше курстар және басқа тілдерде бар. Бұл ретте әлемнің көптеген тілдерінде субтитрлер белсенді түрде қосылады, оларды тыңдаушылар ерікті негізде жасайды. Орыс тілінде субтитрлер жасау үшін "Coursera аударамыз" жобасы іске қосылды, онда 2015 жылдың басында 15 мың қатысушы тіркеліп, 30 курс аударылды.

– Stepik

Stepik – бұл білім беру платформасы және онлайн курс құрастырушысы.

Алғашқы білім беру материалдары 2013 жылдың 3 қыркүйегінде Stepik–те шығарылды.

2016 жылдың қаңтарында Stepik Мобильді қосымшаларды шығарды iOS және Android. 2017 жылы iOS және Android үшін адаптивті режимде (білім деңгейіне тапсырмаларды таңдау кезінде) жол қозғалысы ережелерін зерттеуге арналған мобильді қосымшалар жасалды. 2020 жылдың қазан айында платформада 5 миллион қолданушы тіркелген.

Stepik кез келген тіркелген пайдаланушыға бейнелерді, мәтіндерді және әртүрлі тапсырмаларды автоматты түрде тексеру және жылдам кері байланыс арқылы пайдалана отырып, интерактивті оқыту сабақтары мен онлайн курстарын жасауға мүмкіндік береді.

Платформадағы курстар тақырыптық модульдерге топтастырылған сабақтардан тұрады, алайда сабақтар бөлек болуы мүмкін және платформадағы кітапханаға жиналады. Сабақтар мәтін, бейне дәріс немесе практикалық тапсырма болуы мүмкін қадамдардан тұрады. Платформада тестілерді, сандық есептерді, математикалық формулалар мен химиялық теңдеулері бар тапсырмаларды, басқатырғыштарды, бағдарламалау есептерін қоса алғанда, тапсырмалардың 20 түрін пайдалануға болады.

Курстарды жасаушылар авторлық құқықты сақтайды, жасалған материалдарды курстар немесе жеке сабақтар түрінде шектеусіз қолдана алады, оларды студенттерді өз бетінше дайындау үшін сақтай алады, басқа сайттар мен білім беру платформаларына енгізе алады, студенттердің статистикасы мен үлгерімін бақылай алады.

– Arzamas academy

Arzamas – мәдениет тарихына арналған ағартушылық жоба. Calvert Journal Arzamas–ты «Ресейдің жетекші өзін–өзі тәрбиелеу платформаларының бірі» деп атайды [12, б. 19].

Сайттың негізі – тарих, әдебиет, өнер, антропология, философия, мәдениет және адам туралы курстар. Курстар – бұл ғалымдар оқыған 15 минуттық аудио немесе бейне дәрістер және редакция дайындаған материалдар: анықтамалық жазбалар мен ұзақ мақалалар, фотогалереялар мен кинохроника, мамандармен сұхбат және тақырыпты одан әрі ашатын әдебиеттер тізімі. Сондай – ақ сайтта «Журнал» бар – апта сайын курс тақырыптарына тікелей қатысы жоқ материалдарды жариялайтын бөлім: сирек мұрағат құжаттары, ұсыныстар, шолулар, мамандардың монологтары және т.б.

Жобаны «Большой город» журналының бұрынғы бас редакторы Филипп Дзядко және «Теория және практика» сайтының негізін қалаушы Данил Перушев құрастырды.

Сайт 2015 жылдың 29 қаңтарында іске қосылды. Arzamas төрт курсымен ашылды: Марина Давыдованың «Ағылшын Ренессанс театры», Сергей Ивановтың «Тарихи жалғандықтар мен түпнұсқалар», РАН славянтану институтының ғылыми қызметкері Кирилл Кожановтың «Сығандар

туралы шындық пен фантастика», Андрей Зориннің «Ұлы Екатеринаның Грек жобасы». Жобаның атауы аттас қала мен әдеби үйірмеге сілтеме жасайды.

– Лекториум

Лекториум – Санкт–Петербург коммерциялық жобасы, ашық онлайн курстар форматында оқу материалдарын жасаумен, сондай–ақ бейне дәрістерді түсірумен және орналастырумен айналысады. Жобаны жасаушы–Яков Сомов. Лекториум 2009 жылдан бастап онлайн білім берумен айналысады.

Жаппай ашық онлайн курстарды орналастыру және әзірлеу үшін білім беру платформасын, бейінді баспаны және орыс тіліндегі дәрістердің ең үлкен ашық бейне мұрағатын біріктіреді.

Жоғары оқу орнына түсу және оқушыларды кәсіптік бағдарлау, студенттерді мамандандыру және мамандар мен мектеп мұғалімдерінің біліктілігін арттыру бағдарламаларымен жұмыс істейді. Қазір платформада 415 000 пайдаланушы білім алады [13].

Қорытындылай келе, ересек болу субъективті ұғым деп айтуға болады және көптеген әлеуметтік–мәдени, физиологиялық және биологиялық факторларға байланысты. Осылайша, ересек білім алушы кез–келген басқа оқушы сияқты білім беруде мұқият болуды талап етеді. Оның когнитивті саласын дамыту үшін оған қолайлы, ыңғайлы, қол жетімді және түсінуге оңай медиа ресурстарды қолдану қажет. Бұл критерийлер жоғарыда аталған платформаларға, қосымшаларға және сайттарға толығымен сәйкес келеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Федоров А.В. Медиаобразование: вчера и сегодня. М.: Изд–во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2009. 234 с.
2. Под ред. Колесниковой И.А. Основы андрагогики. М.: «Академия», 2003. 5 с. – 240 с.
3. Тартаковский М. Акмеология. М.: ИМЖ «Панорама2, 1992. 313 с.
4. Jarvis P. Adult and Continuing Education. Theory and Practice. London: Routledge, 1995. 97 p.
5. Jarvis P. International Dictionary of Adult and Continuing Education. London, UK and Sterling, USA: Kogan Page, 1999. 102 p.
6. Tight M. Key Concepts in Adult Education and Training. London and New York: Routledge, 1998. 2nd ed. 2003. 58 p.
7. Wiltshire H. «The Nature and Uses of Adult Education» in Rogers A. (ed.) The Spirit and the Form. Nottingham: University of Nottingham, Department of Adult Education, 1976. 97 p.
8. Paterson R. Values, Education and the Adult. London: Routledge and Kegan Paul, 1979. 175 p.
9. Knowles M.S. The Modern Practice of Adult Education. Chicago: Association Press, 1980. 112 p.
10. Запеева О.В. Массмедиа и современная система образования. Журналистика и медиаобразование. 2008: сб. трудов III Международной научно–практической конференции: в 2т. Белгород: БелГУ 2008; Т. I: 295 – 299 с.
11. Киселев Ш. Информационные технологии в педагогическом образовании. Москва: Издательско–торговая корпорация «Дашковик», 2014: 49 с.
12. Top U.S. colleges to offer free classes online
13. Howard Amos. Arzamas: the cultural history project fighting politicisation of the past in Russia. The Calvert Journal 19 p.
14. <https://project.lektorium.tv/mediakit>

УДК 8.82

ТҰРСЫНБЕК КӘКІШҰЛЫНЫҢ ЖОЛЖАЗБАЛАРЫ

*Абекенова Гүлсая Нағашыбайқызы
Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті магистранты
Такиров Саржан Уахитұлы
ф.ғ.к., қауымдастырылған профессор
Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
Қарағанды қаласы, Қазақстан
E–mail: gulsaya_abeken@mail.ru*

Аңдатпа

Қазақ әдебиетінде зерттеуді қажет ететін тақырыптың бірі – эпистолярлық мұраны зерттеу арқылы Тұрсынбек Кәкішұлының жарияланбай қалған шығармаларын айқындап, жолжазбаларының, ой–толғаныстарының маңыздылығын зерделеу. Мақалада зерттелуге тиісті материал көбінесе Тұрсынбек Кәкішұлының күнделік, жолжазба, хаттары, жарияланбай қалған шығармалары теңірегінде қарастырылады. Осы тақырыпты зерттеу арқылы әдебиеттану ғылымындағы Т.Кәкішұлының жеке рөлін одан әрі айқындау мүмкіндігі туады.

Түйінді сөздер: Т.Кәкішұлы, жолжазба, эпистолярлық мұра.